

NAGY-BRITANNIA KÉPE A KÖZPONTI HATALMAK PROPAGANDÁJÁBAN A HÁBORÚ ELSŐ ÉVEIBEN

Az első világháború egyik fontos újdonságát a fegyverek nélküli hadviselés tömeges méretekben való alkalmazása jelentette. A vesztes Németországban 1918 után széles körökben terjedt el a vélekedés, miszerint az antant elsősorban a propaganda terén kerekedett a központi hatalmak fölébe. Ez – mint ismeretes – nagy szerepet játszott a „tördőféselmélet” igazolásában is. A történeti szakirodalom viszont újabban azt hangsúlyozza, hogy a küzdelem valójában ezen a téren is sokáig kiegyenlített volt.

Az előadásban a központi hatalmak propagandája által a háború első éveiben felépített Nagy-Britannia-kép legfőbb elemeit mutatom be. Ehhez az 1914 és 1916 között kiadott röpiratok, broszúrák szolgálnak forrásként, amelyek nem elsősorban a frontpropaganda céljait szolgálták, inkább a háborús háterszág számára íródtak. Szerzői jellemzően magasan képzett értelmiségiek, egyetemi oktatók voltak. Idetartozik például a *Flugschriften für Österreich–Ungarns Erwachen* sorozat *Österreich und England* című darabja, a Nagy-Britannia elleni német hadicélokot mérlegelő munkák, London évszázadok óta megbízhatatlan szövetségi politikáját vagy a néhai VII. Edward király diplomáciai lépéseit ismertető „történelmi ismeretterjesztő” írások, a brit tudósok etikátlannak tartott lábjegyzetelési gyakorlatát „leleplező” heidelbergi fizikaprofesszor tanulmánya, valamint az angol (és a francia) nyelv nemzetközi túlsúlya elleni fellépés módozatait kereső nyelvészeti munka.

Mint látható, a tematika rendkívül széles kört fogott át – ennek ellenére megkísérlem számba venni az írások közös jellemzőit. A propagandamunkák alapgondolata a legjobban talán a prágai egyetem tanárának, Ottokar Webernek 1915-ben leírt szavaiban ragadható meg: „Egy olyan piedesztálra állítottuk az angolokat, amelyről most ők maguk szálltak le.”

Klestenitz Tibor